

5. Томпсон А. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа / А. Томпсон; пер з англ. — М.: Вильямс, 2006.— 928 с.
6. Фэй Л. Курс МВА по стратегическому менеджменту / Л. Фэй, Р. Рэнделл, С. Прахалад; пер. з англ. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2007.— 587 с.
-

Левченко О.П.
аспирант НТУУ «КПІ»
Чернов В.В.
магістр НТУУ «КПІ»

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДИКИ ЦЕПОЧКИ СОЗДАНИЯ СТОИМОСТИ ПО М. ПОРТЕРУ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Рассмотрено влияние цепочки создания стоимости на конкурентоспособность предприятия. Определены значения цепочки создания стоимости для эффективного принятия стратегических решений на уровне стратегии бизнеса. Выделены преимущества и сложности применения цепи создания стоимости.

Ключевые слова: цепочка создания стоимости, конкурентные преимущества, конкурентоспособность.

Levchenko O.P., Chernov V.V.

USING THE TECHNIQUES OF CHAIN OF VALUE DEVELOPMENT BY M. PORTER FOR FORMING COMPETITIVE ADVANTAGE IN THE ENTERPRISE

The influence of the value chain for competitiveness. Determined value of the value chain for effective strategic decision-making at the level of business strategy. Are pointed out the advantages and difficulties of applying the value chain.

Key words: value chain, competitive advantage, competitiveness.

Малий І.Й.
д.е.н., професор ФММ НТУУ «КПІ»
Обітоцький І.С.
студент ФММ НТУУ «КПІ»

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Проаналізовано різні підходи вітчизняних та зарубіжних учених до визначення економічної сутності оборотних коштів. Запропоновано власне визначення сутності оборотних коштів. Проаналізовано кругообіг, який проходять оборотні активи в процесі виробництва та шляхи підвищення ефективності їх використання.

Ключеві слова: Оборотні активи, забезпеченість, кругообіг, безперервність, склад, структура.

Вступ. Обовязковою умовою здійснення підприємством ефективної господарської діяльності є наявність оборотних активів, адже являються важливим критерієм у визначенні фінансового результату діяльності підприємства. Недостатня забезпеченість підприємства оборотними активами паралізує його діяльність і приводить до погіршення фінансового стану. Важливо вміти правильно керувати оборотними активами, розробляти і впроваджувати заходи, що сприяють зниженню матеріалоемності продукції і прискоренню оборотності оборотних активів. Саме оборотні активи поряд з основними засобами забезпечують діяльність підприємства. Немає оборотних активів, немає виробництва[4].

Постановка завдання. Визначення необхідності подальшого поглиблення теоретичних досліджень сутності оборотних активів підприємства. Визначити сутність поняття оборотні активи.

Результат дослідження. Для розуміння істинної сутності оборотних активів необхідно усвідомлювати їх грошову та фінансову природу, та не слід їх плутати з цінностями, в які вкладаються оборотні активи, тобто з засобами виробництва. Оборотні активи призначені для обслуговування економічного обігу оборотних засобів підприємств.

В П(С)БО2 зазначено, що оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу, або протягом дванадцяти місяців з дати балансу[6].

В економічній літературі існують різні підходи до визначення сутності оборотних активів. Дехто з економістів спрощено трактує їх як «предмети праці», «матеріальні активи», «гроші, що обертаються».

Традиційна радянська фінансова школа визначає оборотні активи або кошти як «авансовану» в грошовій формі вартість для планомірного створення та використання оборотних виробничих фондів і фондів обігу в мінімально необхідному розмірі, що забезпечує виконання підприємством виробничої програми і своєчасного здійснення розрахунків.

Найчастіше можна натрапити на два визначення оборотних активів.

По-перше, «оборотні активи – це грошові ресурси, які вкладено в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації виготовленої продукції» [8 ст. 198].

По-друге, «оборотні активи – це активи, які протягом одного виробничого циклу або одного календарного року можуть бути перетворені на гроші»[4 ст.198]. Деякі автори таке саме визначення дають терміну «оборотний капітал». Дехто вважає, що оборотний капітал – це кошти, що їх вкладено в оборотні активи підприємства і які використовуються або

призначаються для використання у виробництві. Це свідчить про ідентичність понять – оборотні кошти та оборотні активи.

Проаналізувавши поняття — оборотні активи у різних літературних джерелах, можна виділити декілька підходів економістів до трактування сутності даного поняття[3]:

- а) сукупність оборотних фондів та фондів обігу;
- б) оборотні засоби підприємств, що відображаються в активі їх бухгалтерського балансу;
- в) грошові кошти та їх еквіваленти, а також інші активи, що використовують в одному операційному циклі;
- г) сукупність майнових цінностей, які обслуговують поточну господарську діяльність підприємства і повністю споживаються протягом одного операційного циклу ;
- д) засоби підприємства, які повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції.

Ф. Ф. Бутинець, В. І. Ждан, А. Г. Загородній, Н. В. Чебанова, К. Р. Гордієнко та інші під оборотними активами розуміють грошові кошти та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу, або протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

У зарубіжній літературі певні автори визначають оборотний капітал як оборотні активи за мінусом короткострокових зобов'язань. У такий спосіб дається визначення і власного оборотного капіталу.

У працях інших англійських і американських авторів працюючий капітал визначається як різниця між поточними активами і поточними пасивами, що характеризує ступінь ліквідності короткострокової фінансової діяльності.

Перевищення поточних активів над короткостроковими зобов'язаннями розглядається як капітал, що перебуває в обігу. Така думка виражена в працях Глена Арнольда, Кярана Уолша, Стефана Росса.

Отже, слід розрізняти поняття оборотних активів, що ототожнюється з оборотним капіталом, та чистий робочий (оборотний) капітал. Звідси, оборотні кошти як натурально-речовинна категорія – це сукупність матеріально-речовинних цінностей, які беруть участь у створенні продукту, цілком споживаються у виробничому процесі і повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або дванадцяти місяців з дати балансу.

Оборотні кошти являють собою сукупність коштів, авансованих для створення оборотних виробничих фондів і фондів обігу, що забезпечують їхній безперервний кругообіг. Оборотні виробничі фонди вступають у виробництво у своїй натуральній формі й у процесі виготовлення продукції цілком споживаються, переносячи свою вартість на створюваний продукт. Фонди обігу пов'язані із обслуговуванням процесу обігу товарів. Вони не беруть участь в утворенні вартості, а є її носіями [2].

Після закінчення виробничого циклу, виготовлення готової продукції і її реалізації вартість оборотних коштів відшкодовується в складі виручки від реалізації продукції (робіт, послуг). Це створює можливість систематичного поновлення процесу виробництва, що здійснюється шляхом безперервного кругообігу засобів підприємства.

У своєму русі оборотні кошти проходять послідовно три стадії і приймають три форми, здійснюючи повний кругообіг: грошову, виробничу і товарну. Це забезпечує безперервний процес виробництва і безперебійну роботу підприємства.

Будь-яке виробництво починається з певної суми грошових коштів, які вкладаються у визначену кількість ресурсів для виробництва. В результаті стадії постачання оборотний капітал з грошової форми переходить у виробничу (предмети праці або товари) [3].

Друга стадія кругообігу – безпосередній процес виробництва – продовжується авансування вартості створюваної продукції, але не повністю, а в розмірі вартості використаних виробничих запасів, додатково авансуються витрати на заробітну плату і пов'язані з нею витрати, а також перенесена вартість основних фондів. Дана стадія кругообігу закінчується випуском готової продукції, після чого настає стадія її реалізації.

Третя стадія кругообігу – товарна, на якій продовжується авансування продукту праці у тому ж розмірі, що і на другій стадії. Лише після того, як товарна форма вартості виробленої продукції перетвориться в грошову, авансовані кошти відновлюються за рахунок частини виручки, що надійшла від реалізації продукції. Інша її сума складає грошові нагромадження, що використовуються відповідно до плану їхнього розподілу. Частина нагромаджень (прибутку), призначена на розширення оборотних коштів, приєднуються до них і здійснює разом з ними наступні цикли обороту. Грошова форма, якої набувають оборотні кошти на третій стадії їхнього кругообігу, одночасно є і початковою стадією обороту коштів.

Важливим напрямком підвищення ефективності використання оборотних активів на підприємствах є вдосконалення їх розподілу за стадіями кругообігу, зниження питомої ваги фондів обороту.

На мою думку, термін «оборотний капітал» або «оборотні кошти» характеризує поточні активи підприємства, що мають період відновлювальної вартості не більше 12 місяців. Організація оборотних активів справляє значний вплив на результативність та ефективність роботи підприємства, його фінансову стійкість.

Для глибшого розкриття основ організації оборотних активів доцільно їх у певний спосіб класифікувати. Оборотні кошти підприємства класифікуються за такими ознаками: за місцем у процесі виробництва; за методами планування і нормування; за елементами; за періодом функціонування оборотних коштів; за рівнем ліквідності; залежно від ступеня ризику; за джерелами формування [2].

Класифікація оборотних коштів має важливе значення, тому що дає можливість підприємству визначати оптимальний склад і структуру, потребу і джерела формування оборотних коштів. Від цього значною мірою залежить фінансовий стан підприємства [4].

Склад і розміщення оборотного капіталу залежить від того, в якій сфері він функціонує: виробничій, торгово-посередницькій, чи сфері послуг.

Співвідношення оборотних коштів, що перебувають у сфері виробництва й у сфері обігу, є неоднаковими у різних галузях народного господарства. Пояснюється це особливостями організації виробництва, постачання, збуту, а також системи розрахунків. Для забезпечення безперервності процесу виробництва та реалізації продукції необхідно досягти максимального співвідношення оборотних коштів у сфері виробництва й обігу. При цьому підприємство зацікавлене у зменшенні оборотних коштів у сфері обігу за рахунок поліпшення системи постачання, раціональніших форм розрахунків. У цілому в народному господарстві України матеріальні оборотні кошти у 2009 році становили 23,9 %, фонди обігу – 69,4 %, у промисловості відповідно – 32,5 % та 67,5% .

Склад оборотних коштів – це сукупність окремих елементів оборотних виробничих фондів і фондів обігу [8 ст. 200]. Склад оборотних коштів у різних галузях господарства може мати певні особливості. Так, у виробничій сфері основні статті оборотних коштів – сировина, витратні матеріали, незавершене виробництво, готова продукція. В комунальних господарствах основні статті оборотних активів – це дебіторська заборгованість та запаси.

До складу оборотних активів відносяться: грошові кошти в касі та на рахунках в банках; короткострокові фінансові інвестиції; дебіторська заборгованість, пов'язана з реалізацією продукції; виробничі запаси; витрати майбутніх періодів [1].

Важливим є те, що фінансовий стан підприємства залежить від того, наскільки швидко кошти, вкладені в активи, перетворюються на реальні гроші. А найважливіші показники господарської діяльності підприємства - прибуток і обсяг реалізованої продукції – безпосередньо залежать від швидкості обертання оборотних активів.

Структура оборотних коштів – це «питома вага вартості окремих статей оборотних виробничих фондів і фондів обігу в загальній сумі оборотних коштів» [8 ст. 200]. Структура оборотних коштів теж має значні коливання в окремих галузях господарства. Вона залежить від складу і структури витрат на виробництво, умов поставок матеріальних цінностей, умов реалізації продукції, робіт та послуг, проведення розрахунків. Підвищення частки дебіторської заборгованості, що спостерігається майже на всіх комунальних підприємствах, відбувається за загального скорочення матеріальних запасів, тобто за скорочення обсягу виробництва.

Зменшення залишків грошових коштів свідчить не стільки про високий рівень управління грошовими потоками на підприємствах, скільки про

гострий дефіцит цих коштів, зумовлений інфляцією, кризою неплатежів, недосконалою податковою політикою.

Виходячи з досліджень відомих науковців, маємо дані, що за аналізований період загалом у структурі оборотних коштів підприємств України найбільшу питому вагу становить дебіторська заборгованість (> 60 %). Якщо на рівні окремого підприємства перевагу дебіторської заборгованості можна розглядати як позитивну тенденцію з позиції майбутніх надходжень коштів, то на загальногосподарському рівні – як серйозну проблему для грошового обігу. Варто зазначити, що співвідношення між раніше наведеними групами оборотних активів у загальній вартості характеризує їх загальну структуру. Ця структура є тим прогресивнішою, чим більша частина оборотних коштів зайнята у сфері виробництва. А перебування цих коштів у сфері обігу – лише необхідна умова безперервності процесу відтворення.

Висновок. Узагальнення наведеного дає можливість стверджувати, що всебічне теоретичне дослідження категорії оборотних активів та правильне розуміння їх сутності мають велике практичне значення. Провівши детальний аналіз сутності оборотних коштів на основі теоретичних розробок та праць відомих вчених можна запропонувати узагальнене визначення даного поняття. Оборотні активи - це кошти підприємства, господарських організацій, які використовуються для фінансування поточної (експлуатаційної) діяльності, тобто для створення виробничих запасів сировини, матеріалів, палива, тари, інструментів, виробничого і побутового інвентаря, незавершеного виробництва, запасів готової продукції, включаючи засоби в незавершених розрахунках (платежах), на розрахункових рахунках у банках і в касі підприємства.

Отже, значення аналізу оборотних активів полягає в тому, що він є інструментом ефективного управління оборотними активами підприємства, який дозволяє оцінити в короткостроковому періоді структуру оборотних коштів, їх абсолютну величину та абсолютну величину окремих видів оборотних коштів.

Перелік посилань

1. Грабова Н.Н. Бухгалтерский учет в производственных и торговых предприятиях. Учебное пособие для студентов вузов / Н.Н. Грабова, В. Добровский / Под редакцией Н.В.Кужельного. – К.: А.С.К., 2005. –624с
2. Горлачук, В. В. Оборотний капітал [Електронний ресурс] / В. В. Горлачук, І. Г. Яненко. – Режим доступу: bibl.kma.mk.ua/pdf/posibnuku/275/13.pdf. – 12.04.2011. – Назва з екрана.
3. Економіка підприємства: навчальний посібник / [П.В. Круш, В.І. Подвігіна, Б.М. Сердюк та ін.] ; за заг.ред. П.В. Круша, В.І. Подвігіної, Б.М. Сердюка [друге вид., стереотип.] К.: Ельга-Н, КНТ, 2009 - 748 с.
4. Економічний аналіз: Навчальний посібник / За ред. М.Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.
5. Іванілов, О. С. Економіка підприємства [Текст] : підручник для студ. вищ. навч. закл / О. С. Іванілов – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 728 с. – ISBN 978-966-364-885-9.

6. П(С)БО (зі змінами та доповненнями станом на 01.01.2007) – Частина I / [Укладачі: к.е.н., доц. Т.А. Бутинець, к.е.н., доц. О.П. Войналович, к.е.н., доц. С.Ф. Легенчук, к.е.н., доц. Н.А. Остап'юк, викл. В.З. Мошенський, інженери кафедри Н.І. Георгієвна, О.А. Разумна] – Житомир: ЖДТУ, 2007. – 196 с.

7. Рудницька, О. М. Фінанси підприємств [Текст] : навчальний посібник / О. М. Рудницька ; Мін-во освіти України. – Львів : Львівська політехніка, 2007. – 62 с.

8. Слав'юк, Р. А. Фінанси підприємств [Текст] : навчальний посібник / Р. А. Слав'юк; Мін-во освіти України. – К., 2010. – 550 с.

Малый И.И.

д.э.н., профессор ФММ НТУУ «КПИ»

Обитоцкий И.С.

студент ФММ НТУУ «КПИ»

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ОБОРОТНЫХ АКТИВОВ ПРЕДПРИЯТИЯ

Проанализированы разные подходы отечественных и зарубежных ученых к определению экономической сущности оборотных средств. Предложено собственное определение сущности оборотных средств. Проанализирован кругооборот, который проходят оборотные активы в процессе производства и пути повышения эффективности их использования.

Ключевые слова: Оборотные активы, обеспеченность, кругооборот, непрерывность, состав, структура.

Malii I.I., Obitozkii I.S.

ECONOMIC ESSENCE OF CIRCULATING ASSETS OF ENTERPRISE

The different going of domestic and foreign scientists is analysed near determination of economic essence of circulating assets. Own determination of essence of circulating assets is offered. A rotation which prokhodyat' by circulating assets in the process of production and ways of increase of efficiency of their use is analysed.

Keywords: Circulating assets, material well-being, rotation, continuity, composition, structure.

Підлісна О.А.

к.т.н., доцент ФММ НТУУ «КПИ»

Мурай Т.Г.

провідний бухгалтер ДЕФ НТУУ «КПИ»

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ НЕВИРОБНИЧИХ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ (ФОНДІВ) НА ПІДПРИЄМСТВІ

Розглянуто нормативно-законодавчу базу, яка регулює ведення обліку основних засобів та доцільність застосування терміну «невиробничі основні